

Gyvenimo scenarijų vaikams "rašo" tėvai (3)
Vakarų ekspresas 2007 m. spalio 9 d.

Pasak T. Ramanauskienės, auklėjant vaikus, visur ir visada reikia pusiausvyros

Šalyje daugėja psichikos ligonių, o pagal savižudybių skaičių 100 000 -ių gyventojų Lietuva pirmauja Europoje. Tai, jog psichiatrai XXI amžių skelbia "ekstremalių vaikų era" - "ribinių", hiperaktyvių, depresyvių, suicidiškų, agresyvių, reikštų tik viena: serga mūsų visuomenė.

Vaikams, turintiems didelių elgesio pakitimų, diagnozuojama liga, analizuojamos asocialaus elgesio priežastys, išrašomi vaistai, ir tuo pagalba baigiasi, - o kas toliau?

"Labai dažnai problemišκών vaikų tėvai patys yra psichikos ligoniai, jų elgesio neįmanoma prognozuoti, ir nuolat traumuoja savo vaikus. Iš tiesų reikėtų įstatymais reglamentuoti, kad problemišκών vaikų tėvai priimtų psichologinę pagalbą", - sako vaikų ir paauglių psichiatrė Teresė Ramanauskienė.

Daktarė sakė, kad vos ne kas antras gimdytojas kreipiasi į specialistus dėl hiperaktyvaus vaiko. Gerai, jeigu daro tai kuo anksčiau, dar vaikui nepradėjus lankyti mokyklos, ir savo iniciatyva, o ne darželio auklėtojos ar mokytojos, kurios su tokiais vaikais, dezorganizuojančiais visą klasę, nebesusitvarko.

Gydytoja rekomenduotų tokį vaiką kuo anksčiau pratinti prie kolektyvo, kur jis pratintųsi laikytis socialinių normų, tos pačios disciplinos mokykloje ir namuose.

"Gyvenimo tempas, padidėję ir pagreitėję informacijos srautai, stresai išdirgina iš mažens neramius, judrius vaikus. Todėl kai toks vaikas į mokyklą patenka tiesiai iš namų, tampa beveik nevaldomas", - sakė ji.

Integracija - tik skambūs žodžiai

Pokalbininkė sutiko su mintimi, jog šalyje per daug specialiųjų mokyklų. Ir nors tėvai vis dažniau atsisako duoti sutikimą, kad jų specialiųjų poreikių turintis vaikas lankytų pagalbines mokyklas, bendrojo lavinimosi mokyklose iš tokio vaiko šaiposi bendraamžiai, ir mokytojams, neturintiems pagalbinių, socialinio pedagogo, su juo dirbti ne tik per sunku - fiziškai neįmanoma.

Sukurta ir aibė dienos užimtumo centrų, teikiančių tiek įvairiausių paslaugų vaikams su psichikos negalia, tokių prabangių, jog ima atrodyti, kad psichikos negalia yra vos ne privilegija, garantuojanti laimingą ir saugią vaikystę.

Tuo tarpu niekam neskauda, kad narkomanų ir alkoholikų vaikai neturi net kur atsigauti nuo šeimyninio pragaro, paruoši pamokas ir pailsėti. Šie vaikai - visiškai izoliuoti, jų psichikoje įsivyrėja chaosas, baimės, jaučiasi apšalti ir inertiški.

Niekam nerūpi, kad auga nelaimingi žmonės, iš tėvų perimsiantys ir būsimos savo šeimos modelį. Vaikų teisių apsaugos tarnybos įsikiša į tokių šeimų gyvenimus ir prašo psichologų rekomendacijų tik tada, kai vaikai patiria smurtą ir seksualinį išnaudojimą.

Kur dėti "monstrus"?

"Mes, psichiatrai, jau seniai keliam klausimą, jog reikia sukurti dienos centrus ar specialias mokyklas (ne kolonijų tipo), kuriose agresyvūs vaikai, turintys itin sunkių elgesio sutrikimų, ir keliantys pavojų bendraamžiams, būtų užimti veikla, jiems būtų taikoma psichoanalizė, psichoterapija, elgesio korekcija", - sakė psichiatrė.

"Tėvai, ginantys savo smurtaujančius, agresyviai besielgiančius vaikus, iš tiesų daro jiems "meškos paslauga". Ir kai tėvai pagaliau kreipiasi į specialistus dėl savo vaiko, mes psichologinę pagalbą ir elgesio korekciją rekomenduojame visai šeimai. Juk vaikas yra šeimos dalis", - sakė gydytoja.

Kas mums "ne taip"?

Klausiau daktarės, kad yra tos pirminės psichikos traumos, paliekančios bejėgiškumo, kaltės, nevisavertiškumo ir nesaugumo stigmą visam gyvenimui?

"Net gatvėse matome nekantrias jaunas mamutes, kurios trenkia per sėdynę pargriuvusiam mažyliui, nors šiam ir taip skauda. Jos žiūri į vaiką kaip į daiktą, kuris turi paklusti, vykdyt nurodymus. Tai yra vaiko savivertės ir orumo žeminimas, tokie pojūčiai kaupiasi, ir jis vėliau taip elgsis su kitais vaikais, mažesniais ir silpnesniais už save", - sakė gydytoja.

Vaikas "mokosi" iš tėvų tarp jų tvyrančios nepagarbos, ciniško elgesio su aplinkiniais.

Kiti tėvai vaikams viską leidžia, nenustato jokių elgesio ribų. Vaikas per daug giriamas, juo per daug žavimasi, ir kai jis susiduria su realybe, tarkim, pradėjęs eiti į mokyklą, kur yra ir papeikiamas už poelgį ar pažymius, sutrinka, ir kyla įvairiausios reakcijos. Buvęs gabiausias ir mieliausias, nesugeba adekvačiai priimt kritiško vertinimo. Tad visur ir visada reikia pusiausvyros: pagirti gerus, ir įvertinti blogus poelgius.

Jeigu tėvai nuolat kritikuoja, bara, tai žadina baimes, kaltes, vaikui išugdomas nevisavertiškumo jausmas, ir jis visko bijos užaugęs: ir viešai kalbėti, išsakyti, kaip jaučiasi, kad nebūtų pažemintas, ir vengs priimt sprendimus.

Ujamas vaikas gali pasielgti ir labai impulsyviai, tarkim, žudyti dėl nereikšmingų dalykų. Štai vyresnių klasių mokinys nušoko nuo mokyklos stogo, mes jam atrodė katastrofa liepimas atsivesti tėvus. Paauglė bandė nusižudyti, nebeištvėrusi tėvų konfliktu, nebegalėdama "pakelti" tėvo žeminamos motinos kančios.

Nemokamą anoniminę psichologinę pagalbą suteiks budintys psichikos sveikatos specialistai, savanoriai konsultantai. Vaikų linija - (8 800)11111

Jaunimo linija - (8 800) 28888.

Ivona ŽIEMYTĖ